

Henrik Borg
0463595806
Henrik.borg@lund.se

Angående Gatsten i Lunds stadskärna

Gatubeläggningen i Lunds stadskärna präglas idag av stora inslag av gatsten. Gatsten är en gestaltning som passar väl till gatunätets och bebyggelsens karaktär i stadskärnan. Gatunätet är till stora delar av medeltida ursprung och bebyggelsen är i de flesta miljöerna relativt småskalig med hög detaljering även om undantag präglade av 1900-talets andra hälft med mera storskalig och ensartad bebyggelse avviker från detta.

Den historiska bakgrunden är standarden på Lunds gator varit skiftande, det finns beskrivningar av problem med öppna diken och brister i stenläggningen, största delen av gatorna har troligen bestått av packad jord. Det finns uppgifter om trädäck på delar av Stortorget och om utfyllnad av rester från skinnberedning som har tolkats som ett sätt att komma till rätta med de leriga gatorna. Det finns inga belägg för att alla gator varitstensatta under äldre tid men en del partier har varit det. I Lunds gatuordning från 1807 skrivs att större gator ska läggas med hel stenläggning medan det för mindre gator räcker med dubbla stenrader. Idag har vi några partier med kullersten vid Västergatans västligaste parti och vid Sigridsgatorna. Det representerar 1800-talets stenläggning, från 1800-talets slut användes storgatsten och under 1900-talet smågatsten. Från 1862 finns det krav på att trottoarer skulle anordnas och förses med huggna kantstenar.

I allmänhet är ju sten ett material som anknyter till traditionell stadsmiljö, men det finns ju inslag av andra beläggningar som kan komplettera miljöerna så att tillgänglighet uppnås, inslag av stenhällar eller betongplattor kan användas för bättre tillgänglighet, att generellt asfaltera större gatusträckningar i stadskärnan vore olyckligt med hänsyn till karaktären, en gatstensbeläggning kan också kopplas till lägre hastighet för fordon på ex Bangatan. Gatunätet och kvartersindelningen är starkt bidragande till stadens karaktär, materialen bör kopplas till det oregelbundna, vindlande och mångfacetterade. Asfalt fungerar inte som sådan koppling, men gatsten gör det. Gatsten medför i vissa fall en utmaning för tillgängligheten och detta kan undvikas med en anpassning av partier som utförs med släta stenhällar, slät gatsten eller gjutna partier. I den tidigare översiktsplanen Värna, vinna staden från 2005 behandlas frågan om gatsten utförligt, se nedan.

Med vänlig hälsning
Henrik Borg, stadsantikvarie

2019-03-01

https://www.lund.se/globalassets/lund.se/traf_infra/oversiktsplan/fordjupade-oversiktsplaner/fop_lund_varnaochvinnastaden_sbk_2005.pdf

Värna vinna staden Bilaga 3 Sammanställning av förslag till ställningstaganden jämte konsekvensbeskrivning

UTDRAG UR 4.3

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Markbeläggningen skall väljas så att staden är tillgänglig och användbar för alla.
- Där en tidsepok präglar såväl bebyggelsemiljö som gaturummets gestaltning anpassas markbeläggningen till denna tidsepok. I övriga fall är den estetiska bedömningen vägledande.
- **I stadskärnan skall markbeläggningen bestå av natursten, företrädesvis av smågatsten i kombination med grå cementplattor.**
- Äldre markbeläggningar som t ex fältsten, granithällar på trottoaren, storgatsten skall bevaras.

Sid 58f

Kulturmiljö

Den traditionella gatubeläggningen i Lunds stadskärna är natursten. De äldre beläggningarna består av fältsten som återfinns på Sigrångatorna och delar av Västergatan. Från och med 1880-talet började storgatsten utnyttjas, till en början kompletterade med fältsten. Storgatsten finns kvar på några få gator, t ex Hospitalsgatan och Hjortgatan. 1862 kom det krav på att trottoarer skulle anordnas och förses med huggna kantstenar. Den äldre typen av breda kanthällar finns bevarade t ex längs kvarteret Svartbröders nordsida och har ett kulturhistoriskt värde. Smågatstenen som dominerar i Lund innanför

vallarna har sitt ursprung från 1920- och 1930-talens gatuumläggningar. Det är därmed en relativt ung beläggning men passar väl in i Lunds historiska miljöer. Genom sin nära anknytning till den omgivande bebyggelsen har även beläggningen på Knut den stores torg ett kulturhistoriskt värde.

Tillgänglighet för funktionshindrade

Smågatsten och storgatsten är tungt att köra på, för den som färdas med rullstol eller rullator. Släta material som betongplattor underlättar framkomligheten. Den sammanlagda bredden på ytor med betongplattor är av betydelse, vilket är svårt att uppnå på flera av stadskärnans trånga gator. Avfasning mellan trottoar och övergångsställe är en förutsättning för att personer i rullstol eller med rollator ska kunna komma fram.

Trafiktekniska aspekter

I gaturum är det av stor betydelse att olika trafikzoner framträder tydligt med hänsyn till trafiksäkerhet och för trygghetskänslan. Olika markbeläggningar kan visa övergången mellan gångbana, cykelbana och körbana. Även övergångsställen skall tydligt framträda i färg och beläggning.